

ביער. ראשי-הממשלה התעקש להעביר את לישיבתו למיזרח העיר, מעשה אשר יגרום לסערה עולמית נוספת, ואשר יבליט את ההבדל בין שני חלקי-העיר. המערך התחרה עם גאולה כהן ביוזמה להציע הצעת-החוק לסיפוח רמת-הגולן. הממשלה החליטה, יחד עם הרמטכ"ל, על עריכת "צעדת ירושלים", שבה יבוצו עשרות מיליונים. כגדה המערבית, מיזרחית לירושלים, הונחה אבן-הפינה לעיר

היתה זאת פעולת-עונשין מיבצעית — היא ראשונה מסוגה נגד ישראל. זהו תקדים להטלת "סנקציות" חמורות יותר בעתיד. בפעם הראשונה מזה זמן רב נמנעה ארצות-הברית מלהטיל וטו על החלטה כה חמורה, בעלת השלכות כה מרחיקות-לכת. היתה זאת בשורת-איוב, שאין שניה לה בחומרתה, מאחר שהדבר קרה שבועות מעטים בלבד

אותה לקריאה הראשונה. אין גבול של זמן לטיפול זה. הצעתה של כהן הועברה לוועדת החוקה-החוקי-מישפט, שבראשה עומד ח"כ דויד גלאס, היוגה המוצהרת של המפד"ל.

רבים שהצביעו בעד הצעת-החוק בניגוד למצפונם ולהבנתם, היו בטוחים כי הצעה "תיקבר" בוועדה, כפי שקרה להצעות-החוק רבות שלא היו נאותות לרוב או לממשלה. מסיבה זו או אחרת, לאחר מכן גילה הנשיא קארטר כי יוסף בורג הבטיח לו שהצעת-החוק תיקבר בוועדה, וכי על סמך זה הבטיח קארטר את הדבר לנשיא אליסאדאט. על סמך הבטחה זו חידש אליסאדאט את שיחות-האוטונומיה, וכשתברר כי ההבטחה הופרה — זעם הנשיא המצרי.

אך אייאפשר היה לקבור הצעת-החוק זו, כשם שאיי אפשר להחזיר אפרוח לביצה שבקעה או להחזיר ילד לרחם אמו.

שום כוח בעולם אינו יכול לעצור מפולת-אבנים דוהרת. הצעת-החוק של כהן גרמה למפולת מואת ברנע שנתקבל בקריאה הי-טרומית.

שעות מעטות אחרי האהרה שהשמיע נציג שלי"י בכנסת, כבר הודיע הנשיא המצרי כי הוא מפסיק את המשא-ומתן על האוטונומיה. טענתו הסבירה: מאחר שגורל ירושלים הוא אחד הנושאים הנדונים במשא-ומתן, אין טעם להמשיך בו אחרי שהכנסת קבעה בחוק שאי-אפשר לשנות את מעמד העיר.

אבנים חדשות הצטרפו למפולת בכל יום. דיפלומטים ופיתונאים ברחבי העולם תקפו את הצעת-החוק. ישראל גונתה כימעט פה אחד.

מאותו שלב והלאה, שוב לא העז איש מן הפוליטיקאים המוקצונים בירושלים לתבוע את גניזתה את הצעת-החוק, אילו עשה כן, היה מסתכן בהאשמה הנוראה שהוא "נכנע לרצונם".

ליו"ר הוועדה, דויד גלאס, לא היה כל חשק להוציא את הערמונים מן האש למען אחרים, הוא לא היה מוכן לסכן את מעמדו בכנסת ובמיפלגתו על-ידי חבלה בהצעת-החוק, רק שיתוף-פעולה בין הליכוד והמערך היה יכול, בשלב זה, לעצור את התהליך, אך שני הגושים לא היו מוכנים לכך.

החוכמה עתיקה אומרת שאסור להיכנע לי-סחטן בפעם הראשונה. אחרי הכניעה הראשונה נאלץ הקורבן להיכנע שוב ושוב, ביגוד אותן הסיבות שהביאו אותו לכניעה הראשונה. כך קרה גם לפעולת ולחבריה-הכנסת, שנכנעו לי-סחטנות האיראוזוגית בהצבעה הראשונה.

כאשר הגיעה ההצעה חזרה למליאה, לקריאה הראשונה, כבר אייאפשר היה להחזיר את הגי"ן לבקבוק שממנו שוחרר.

רוב חבריה-הכנסת כבר ידעו באותו מעמד כי הצעת-החוק תגרום לאסון. אך המליאה אישרה אותה שוב. אחרי שהייה קצרה נוספת בוועדת-החוקה, חזרה ההצעה לקריאה השניה השלישית, ואושרה. הפעם הצטרפו למתנגדים המקוריים, שלי ורק"ח, גם סיעות ש"י ור"צ.

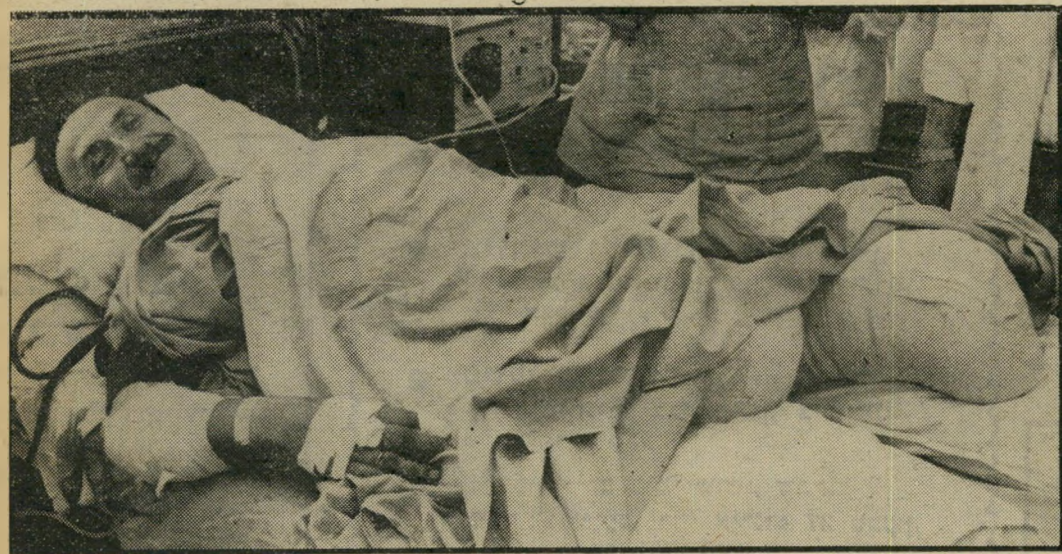
לפני ההצבעה הסופית שמעה הכנסת נאומים נרגשים נגד קבלת-החוק, גם מפי אותם שהצביעו בעדה בקריאה הראשונה. היו שדיברו נגד "העיתוי", היו שדיברו נגד "הצורה", ואחדים דיברו גם נגד התוכן. בשעה זו כבר היתה הכתובת רשומה על הקיר.

המפולת הבינלאומית היתה במלוא התנופה. היה ברור כי אגודר אליסאדאט יעכב את שיחות האוטונומיה אחרי קבלת החוק. היה ברור כי צפוי משבר בין ישראל ובין ידידתה החשובה האחרונה, ארצות-הברית. היה ברור כי החוק יפגע במדינות היידודיות ביתר לישראל, אותן שהחזיקו את שגרירותיהן בירושלים בניגוד לדעת המדינות המערביות העיקריות.

אך אייאפשר היה לעצור את התהליך. גאולה כהן עצמה לא היתה צריכה לעשות דבר. השפעתה על כל תהליך היתה אפסית. אחרי שהוציאה את הפסק מן הבקבוק, לא היה הגי"ן זקוק עוד לעזרתה.

ראש-עיר י"ת שכ"ס, בסאם אל-שכעה, בהפגנה (למעלה) ואחרי קטיעת שתי רגליו

אפרת, ואריאל שרון הכריזו שוהי "התשובה הציונית" לאו"ם. הידיעות על תוכניות להקמת התנחלויות חדשות דרפו זו את זו.

ענני סערה

כך מוכיח כי המפולת האחת תגרום למפולות נזיר ספות. באופק הופיעו ענני-סכנה, העלולים להסעיר את השנים הקרובות: התמוטטות השלום עם מצריים, התנגשות חזיתית בין ישראל וארצות-הברית, משבר ביהדות האמריקאית, גירוש ישראל מהאו"ם, הכרה עולמית באש"ף מבלי שזה יירש להכיר בישראל שאינה מכירה בו.

סכנות אלה יכולות להפחיד את הישראלי הרגיל. אך אף אחת מהן אינה מפחידה את האשה, שיוזמה את חוקירושים והרואה בכל אחת מהן הישג רצוי, אבן-דרך במיצעד לי-הגשמת מטרותיה.

בראשית השנה היתה כימעט אלמונית מתוך לגבולות ישראל. בסוף השנה ידעו הכל את שמה ואת צורתה. תחנות-הטלוויזיה והעיתונים הקדישו לה תשומת-לב רבה. מדינאים הזכירו את שמה, בעיני רבים נהפכה סמל ישראל החדשה.

היא היתה אשת-השנה של תש"ם. גאולה כהן.

לפני הבחירות לנשיאות האמריקאית, בשעה זו חשוף הנשיא האמריקאי לאיום הלובי היהודי יותר מאשר בכל עת אחרת. אם התעלם מכך, על אף חולשתו בסיקרי דעת-קהל, הרי זה מבטא תמורה בעלת מישקל כבד ביותר.

אך הסימן הכוזב ביותר היתה התופעה שהטילה את צידה על הימים האחרונים של שני תש"ם: בריחת השגרירים.

רשימת השמות היתה מדכאת ביותר, כי היא כללה את אחרוני היידידים של ישראל, אותם שנשארו נאמנים לה גם בעת צרה: אורגוואי, שמילאה תפקיד חשוב בקבלת החלטתה של עצרת-האו"ם ב-1947; הולנד, הטובה שבידידות; צ'ילה, שממשלת-ישראל הוסיפה להתחנף אליה גם אחרי שהעולם כולו הסתייג ממישטר-הדיכוי בה; אקוואדור, יצרנית-הנפט שאינה תלויה בכל צורה שהיא בנפט הערבי; קוסטה-ריקה הנאמנה, שתמכה בישראל בכל ההצבעות; אל סאלואדור האיטי, שצרכני-נשק של ישראל...

הדבר צילצל כבדיחה: החוק שבא, כביכול, לחוק את מעמדה של ישראל בירושלים המיוזרתית, לא זו בלבד שהביא להחלטה עולמית הפוכה, אלא שיערער גם את מעמדה של ישראל בירושלים המערבית, שהעולם כבר השלים עימו בעשרים השנים האחרונות.

שוב התאשר הכלל העתיק: תפסת מרובה, לא תפסת.

מול פני המפולת, נהגה הממשלה כילד נפחד השורק

בריחת השגרירים

אייאפשר להבין את מטח-המהלומות שירדו על ישראל בעיקבות. קבלתו של חוקי-ירושלים, אלא על רקע התקשחות הקונסנזוס הבינלאומי נגד מדיניות ישראל, שקדמה לכך, חוקי-ירושלים פועל כקטליטור.

בזה אחר זה נחתו המהלומות.

נשיא מצריים הפסיק את המשא-ומתן, הודיע שאין עוד טעם להמשיך בו, שיש צורך בהתחלה חדשה בוועי-דתי-פיסגה משולשת אחרי הבחירות האמריקאיות. כוונתו הגלויה: למקד או את כל הלהצים על ישראל, כאשר בראש המדינה האמריקאית יעמוד נשיא חדש ובעל-כוח. אם ייבחר קארטר מחדש, יהיה מוחרר במשך ארבע שנים מלחץ הלובי היהודי, מאחר שלפי החוקה האמרי-קאית לא יוכל להיבחר בשלישית. אם ייבחר ריגן, יפעל על פי האינטרסים של נציגי ההון הגדול, התומכים בו. לא תהיה לו מחויבות כלפי היהודים, שלא יצביעו בעדו.

מועצת-הביטחון התכנסה כדי לדון בחוק, הפעם לא הסתפקה בנינוי שיגרתי, אלא קראה פתיאחד לכל השגי-ריריות לנטוש את ירושלים.